

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TE LINKHOUT, LINKHOUTSTRAAT 194-196 (PROV. LIMBURG)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 716

Rapport opgemaakt door Tine Van denhaute

Derbystraat 51
9051 Gent

juli 2018

dossiernr. 24062.R.01

projectcode AOE: 2018F22

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief te Linkhout, Linkhoutstraat 194-196 (prov. Limburg)

Auteur

Tine Van den haute

Projectnummer

- 24062 (intern)
- 2018F22 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, juni 2018

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 716

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	21/06/2018	Interne draft
v1	25/06/2018	Externe draft / definitieve versie
v2	4/07/2018	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts/ Anouk Van der Kelen
Director	Patrick Hambach

1 INHOUD

1	Inleiding (beschrijvend gedeelte).....	7
1.1	Thesaurus	6
1.2	Administratieve gegevens.....	6
1.3	Doel van het onderzoek	7
1.4	Aanleiding van het onderzoek.....	7
1.5	Afbakening studiegebied.....	8
1.6	Onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging.....	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie	12
3	Gemotiveerd advies.....	15
4	Kwaliteitscontrole en ondertekening	16
5	Bibliografie.....	17

Lijst van figuren

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2018)	8
Figuur 2: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (CadGis 2018).....	9
Figuur 3: Het studiegebied aangeduid in het blauw op orthofoto (middenschalige winteropnamen, kleur, 2017) met in het rood gearceerd de zone van het studiegebied die reeds is aangeduid als zone gebieden waar geen archeologie te verwachten valt op basis van de nota met ID 4303 (Geopunt 2018)	11
Figuur 4: Grondplan van de toekomstige toestand (Initiatiefnemer 2018).....	14

DEEL 2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Linkhout, Parochiekerk Sint-Trudo, Sint-Trudostraat, Linkhoutstraat, Willekensberg, Demer, Zwarte Beek

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018F22
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres studiegebied	
- Straat + nr.:	Linkhoutstraat 194-196
- Postcode :	3560
- Fusiegemeente :	Linkhout
- Land :	België
Lambertcoördinaten 1972 (EPSG:31370)	204038.41- 184223.50; 204068.53 – 184326.85;
Kadaster	
- Gemeente:	Lummen
- Afdeling:	3
- Sectie:	A
- Percelen:	499a ² , 499d ² , 499g ² , 499h ² , 499t, 499w, 498f
Onderzoekstermijn	juni 2018
Thesauri	Bureauonderzoek, Linkhout, Parochiekerk Sint-Trudo , Sint-Trudostraat, Linkhoutstraat, Willekensberg, Demer, Zwarte Beek

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch bodemarchief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op eventueel aanwezige archeologische resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen aangeleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Linkhoutstraat nr. 194 en 196. Eerder werd al een bekrachtigde archeologienota opgesteld voor deze werken. ID 1752). Gezien nu een extra perceel (498f) moet worden opgenomen bij de geplande werken wordt hierbij een nieuwe archeologienota opgemaakt.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt (ca. 5.760m²) en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² overschrijdt (ca. 5.170m²) buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art.5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

1.5 AFBAKENING STUDIEGEBIED

Het studiegebied omvat de percelen 499a², 499d², 499g², 499h², 499t, 499w en 498f. De projectzone is gelegen ten zuidwesten van Lummen, in het centrum van Linkhout. De nabije omgeving van het studiegebied is dichtbebouwd met voornamelijk woningen. Ca. 50m ten zuidwesten van het studiegebied bevindt zich een basisschool. Alle percelen, met uitzondering van perceel 498f, vormden reeds het onderwerp van een bekrachtigde bureaustudie (ID 1752). Na een wijziging van de plannen moet nu ook perceel 498f opgenomen worden binnen het studiegebied, vandaar dat nu een nieuwe bureaustudie wordt opgemaakt.

Binnen het studiegebied bevindt zich de parochiekerk Sint-Trudo. De parochiekerk maakt geen deel uit van de geplande werken en zal ongewijzigd blijven.

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2018)

Federale
Overheidsdienst
FINANCIËN

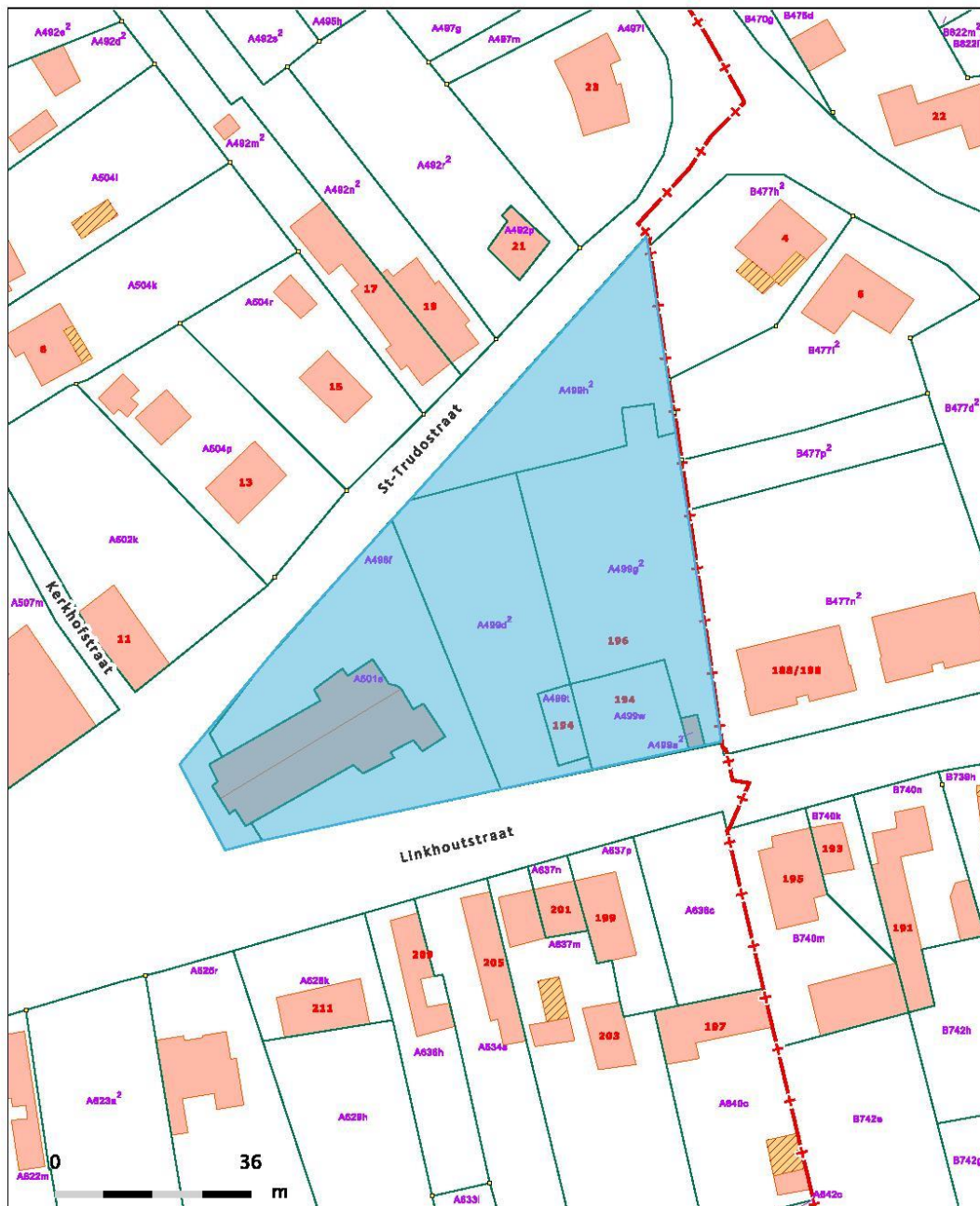
Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie

Kadaster

Gecentreerd op: LUMMEN 3 AFD/LINKHOUT/

Meest recente toestand

Schaal: 1/1000

© 04/06/2018 - De AAPD is de auteur van het kadastraal perceelplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal perceelplan geleidelijk vervangen door een dataset beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal perceelplan.

Figuur 2: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (CadGis 2018)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

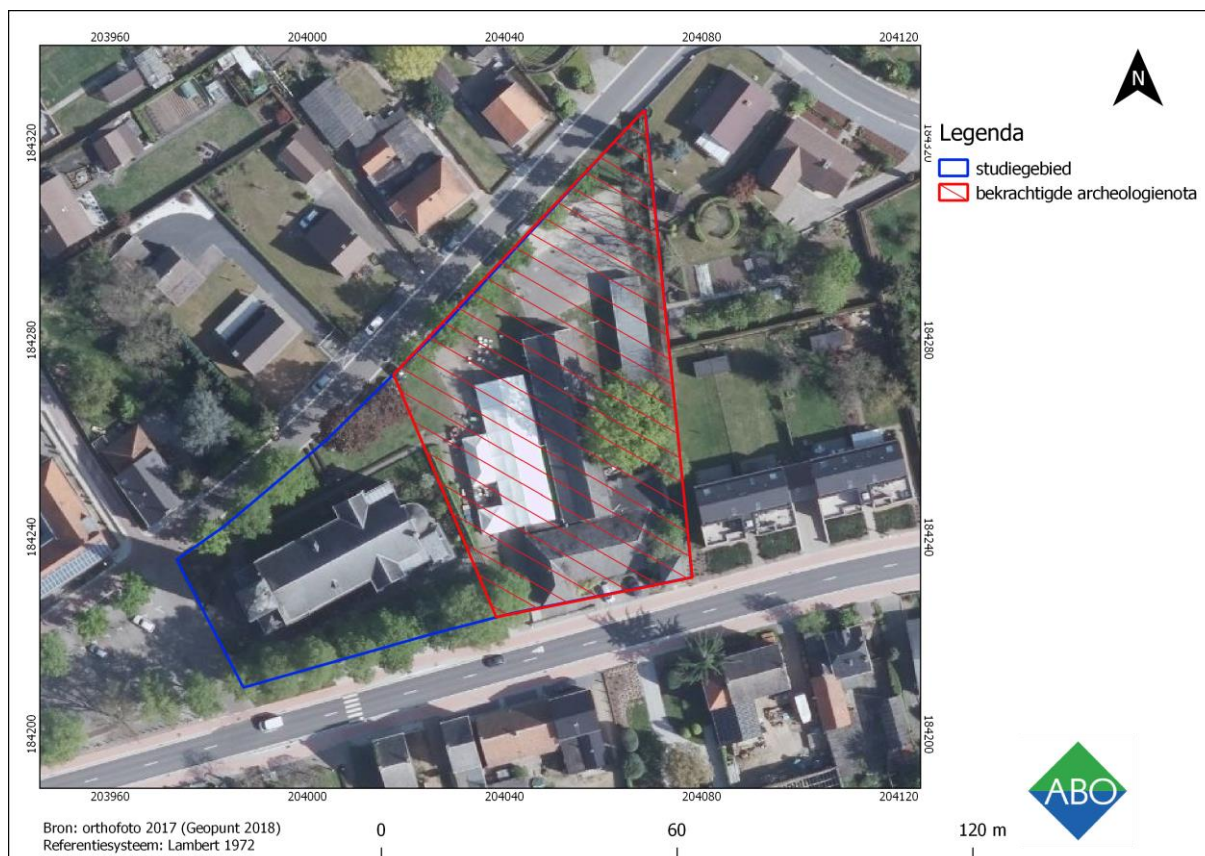
- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Binnen het studiegebied bevindt zich zoals reeds vermeld de parochiekerk Sint-Trudo. De parochiekerk maakt geen deel uit van de geplande werken en zal ongewijzigd blijven. In de zuidoostelijke hoek van het studiegebied bevindt zich een elektriciteitscabine, ook deze zal ongewijzigd blijven. Binnen het studiegebied bevonden zich tot voor kort ook de parochiezaal en de vroegere jongensschool die fungeerde als kinderopvang en jeugdhuis. Beide gebouwen zijn intussen afgebroken in het kader van de geplande werken. Na de sloop van de gebouwen tot op het maaiveld vond, conform de bekrachtigde archeologienota (ID 1752), een archeologisch vooronderzoek plaats. De nota van dit uitgevoerde onderzoek heeft het ID 4303. De oostelijke zone van het studiegebied is op basis van deze nota reeds aangeduid als zone waar geen archeologie te verwachten valt. Het gebied bleek grotendeels afgegraven tot op de tertiaire afzettingen en genivelleerd met opgebracht aangevoerd sediment waar nodig.

Figuur 3: Het studiegebied aangeduid in het blauw op orthofoto (middenschalige winteropnamen, kleur, 2017) met in het rood gearceerd de zone van het studiegebied die reeds is aangeduid als zone gebieden waar geen archeologie te verwachten valt op basis van de nota met ID 4303 (Geopunt 2018)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.2.1 PERCELEN TEN OOSTEN VAN DE SINT-TRUDOKERK

De percelen met perceelsnummers A499a², A499w, A499t, A499d², A499g² en A499h² maakten reeds deel uit van de bureaustudie met ID 1752 en het daaropvolgende vooronderzoek (nota met ID 4303). Momenteel zijn de hieronder beschreven werken in uitvoering. Voor de volledigheid worden deze hieronder even vermeld.

Ten oosten van de Sint-Trudokerk worden momenteel een ontmoetingscentrum en een jeugdhuis opgericht. Bij deze gebouwen wordt ook parkeerruimte voor een 60-tal wagens voorzien en een verharding rond de gebouwen. Verspreid over het terrein worden ook een aantal kleinere groenzones voorzien met voornamelijk reeds aanwezige bomen en enkele nieuwe aanplanten.

De wegenis en asfaltparking (ca. 45 wagen) zal bestaan uit een verharding van asfalt en betonklinkers. De bodemingreep hiervoor zal ca. 50cm diep gaan. Bijkomend wordt er ten oosten van deze parking nog een kleinere parking met grasbetondallen voorzien. De aanleg van deze zal een bodemingreep van ca. 15cm met zich meebrengen.

Het nieuwe ontmoetingscentrum zal bestaan uit één bouwlaag, een polyvalente zaal aangevuld met een keuken en een vergaderlokaal. Het gebouw zal een oppervlakte van ca. 500m² beslaan. Slechts een klein percentage van het ontmoetingscentrum, ter hoogte van de elektriciteitscabine wordt voorzien van een ondergronds gedeelte, een kruipruimte van 1,10m hoog en een oppervlakte van 16,98m².

Het nieuwe jeugdhuis zal eveneens bestaan uit één bouwlaag. Het jeugdhuis zal ingericht worden met een cafetaria, een berging en diverse lokalen. De oppervlakte van dit gebouw is ongeveer 160m².

Reeds uitgevoerd grondonderzoek heeft uitgewezen dat er op stroken en/of zolen gefundeerd kan worden. Een stabiliteitsstudie is in uitvoering om de exacte funderingsdiepte te kennen. Een conservatieve schatting brengt de funderingen op 1,5m tot 3m onder het maaiveld. Onder de betonnen vloer van de nieuwbouw wordt een funderingsplaat van 25cm gelegd. De kruipkelder van het ontmoetingscentrum wordt op een funderingsplaat van 25cm dik en ca. 1,70m onder het maaiveld, gebouwd.

2.2.2 PERCEEL RONDOM DE SINT-TRUDOKERK (498F)

Dit perceel maakte nog geen deel uit van de reeds bekrachtigde archeologienota (ID 1752). De geplande werken op dit perceel zijn dus nog niet in uitvoering.

De werken voorzien in de aanleg van een heesterbeplanting net rondom de kerk. Aan de zuidzijde van de kerk komen 4 petanque-banen (betonnen trapblokken met binnenin een dolomietlaag) met tussenin een verharding van betonstraatstenen. Aan de zuidelijke perceelgrens komen groenzones met reeds bestaande bomen. Bij deze bomen zullen ook heesters geplant worden. Tussen deze groenzones komt een verharding met hergebruik van de bestaande betonklinkerverharding.

Aan de noordzijde van de kerk bevindt zich reeds een beukenhaag. Deze zal behouden blijven en uitgebreid worden tot aan de nieuwe verhardingen. Deze verharding zal bestaan uit een betonplaten. Ten noorden van deze verharding komt een zone met reeds bestaande bomen. Tussen deze bomen zal een dolomietlaag aangelegd worden.

De hoofdingang van de kerk bevindt zich aan de westzijde. Net naast de bestaande halfronde treden zullen sierheesters aangelegd worden.

Aan de oostzijde van de kerk zullen eveneens sierheesters gepland worden, afgesloten door een beukenhaag. Er zullen ook 2 nieuwe bomen gepland worden aan deze zijde. Deze zone sluit aan bij de parkeerzone op de overige percelen.

Wat de diepte van de geplande werken betreft kan het volgende gesteld worden:

- Beplanting (heesters en hagen): 0,20m-MV
- Dolomietlaag: geen bodemingreep
- Betonnen trapblokken: 0,30m-MV
- Betonstraatstenen: 0,15m-MV
- Betonplaten: 0,20m-MV
- Hergebruik van de bestaande betonklinkers: 0,10m-MV
- Nieuw aan te planten bomen: 1m-MV

De ingreep in de bodem zal dus op dit perceel niet dieper gaan dan 0,30m-MV. Enkel lokaal, aan de oostzijde van de kerk zal de bodemingreep iets dieper gaan met het planten van 2 bomen.

Figuur 4 geeft een visuele voorstelling van de geplande werken.

Figuur 4: Grondplan van de toekomstige toestand (Initiatiefnemer 2018)

3 GEMOTIVEERD ADVIES

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de heraanleg van de omgeving rondom de parochiekerk Sint-Trudo te Linkhout. Het doel van dit onderzoek was driedelig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Het studiegebied bevindt zich op een hoger gelegen gedeelte in het landschap (t.o.v. de Demervallei in het zuiden) aan de voet van een ijzerzandsteenbank. Dergelijke ijzerzandsteenbanken waren populair voor bewoning vanaf de prehistorie tot de middeleeuwen. De ligging van het studiegebied aan de periferie geeft dan ook een matig tot hoge kans op bewoningssporen uit deze periode. Een studie van de historische kaarten wijst bovendien uit dat het terrein onbebouwd is gebleven tot het midden van de 19de eeuw.
- 2) Voor de oostelijke helft van het studiegebied bestaat reeds een bekrachtigde archeologienota (cf. hst. 5). Tijdens het vooronderzoek werden landschappelijke boringen uitgevoerd, waarna het terrein werd vrijgegeven. De westelijke helft van het studiegebied (het perceel rond de kerk; 498f) zal heraangelegd worden met een groenzone en verhardingen. De geplande werken zullen tot maximaal 0,30m-MV gaan. Met uitzondering van 2 nieuw aan te planten bomen die in de noordoostelijke hoek zullen komen, hier zal de verstoring lokaal tot 1m-MV gaan. De uitgevoerde controleboringen wijzen uit dat de bodem in het studiegebied reeds verstoord is tot op grote diepte (ruim meer dan de 1 meter die de nieuwe verstoring zal gaan).
- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is **laag**. Op basis van de landschappelijke, historische en archeologische analyse werden wel sporen vanaf de prehistorie tot de middeleeuwen mogelijk geacht. Controleboringen wezen echter uit dat het terrein reeds volledig verstoord werd bij de bouw van de parochiekerk en de aanleg van verlichtingspalen (cf. hst. 6).

Op basis van bovenstaande argumenten wordt dan ook **vrijgave** geadviseerd voor de westelijke helft van het studiegebied. De oostelijke helft maakte zoals reeds eerder vermeld deel uit van een reeds bekrachtigde bureaustudie en werd na vooronderzoek d.m.v. landschappelijke boringen vrijgegeven (cf. hst. 5).

4 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		5 juli 2018
Toon Moeskops	Business Unit Manager		5 juli 2018
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		5 juli 2018
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		5 juli 2018

5 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018: Archeologisch sitecomplex in alluviale context in de Demervallei [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/302890> (geraadpleegd op 8 juni 2018).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2018

Cornelissen E. 1988: A study of flint arrowheads of the provinces Brabant and Limburg (Belgium)

Helinium, 28/2, 192-222.

Cousin S., 2017. Nota: Landschappelijk bodemonderzoek aan de Linkhoutstraat te Linkhout (Lummen). Tienen: Studiebureau Archeologie

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2018: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 8 juni 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Basiskaarten (Luchtfoto 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op november 2016).

Geopunt Vlaanderen 2016: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 8 juni 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 8 juni 2018).

Googlestreetview 2018 [online], <https://www.google.nl/maps/@50.9655567,5.1374063,3a,89.9y,338.42h,89.52t/data=!3m6!1e1!3m4!1sLUlZj7VE2r87dXTA8amw6Q!2e0!7i13312!8i6656> (Geraadpleegd: 15 juni 2018)

Haslinghuis E., Janse H., 2005: Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie. Leiden: Primavera Pers

Heymans H. 1978: De topografie van de Merovingische grafvelden in Belgisch Limburg en Maastricht. Acta Archaeologica Lovaniensia 17, 89-91.

Marchal C., 2016: Archeologische evaluatie van het bodemarchief in Linkhout, Linkhoutstraat 194-196. Gent: ABO nv

Matthijs, J., 1999: Kaartblad 25 Hasselt. Toelichtingen bij de geologische kaart van België – Vlaams gewest. Belgische Geologische Dienst en Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Metaaldetectie Vlaanderen 2018: Pompstokhouder musketgeweer [online], <http://www.atmikes.be/index.php/militaria-en-munitie/301-pompstokhouder> (geraadpleegd op 7 juni 2018)

Moor, de, G., S. Vermeire, R. Adams, 1999: Kaartblad 22 Gent. Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België - Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 8 juni 2018).

Smeets M., 2014: Het archeologisch vooronderzoek aan de Kapelstraat te Linkhout (gem. Lummen), Archeo-rapport 222.

Van Peer P. 1986: Le Paléolithique moyen dans le nord-est de la Belgique, in: *Helinium* 26, 157-176.

Van Ranst E & Sys C., 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Vermeersch P., 1977: Twee hakken uit hertshoorn te Linkhout (Limburg), in: *Archeologie*, 1977-1, pp. 12-13.

Vynckier P., 1981. Prehistorie in de streek van Diest. *Dietsche Cronycke* 4, pp. 34-35

Yperman W. & Smeets W. 2016: Het archeologisch vooronderzoek aan de Priesterse Heidestraat te Lummen, Archeo-rapport 344.